

18e jaargang
nummer 8
augustus 1982

DAAD
EN
GEDACHTE

**orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd**

*Bij elke bijzondere handeling
gaat het denken aan het doen
vooraf. Bij het handelen van
klassen of massa's blijkt de
betekenis van het handelen
pas achteraf. Hier gaat de
daad vooraf aan het begrip.*

Theo Maassen

DAAD EN GEDACHTE

ORGAAN GEWIJD AAN DE PROBLEMEN
VAN DE ZELFSTANDIGE ARBEIDERSSTRIJD

Geen vaste abonnementsprijs

De uitgave zal worden bekostigd uit *vrijwillige bijdragen*

Red. en adm.: Schouw 48-11, Lelystad

Postgiro 307695

H E T   L A A T S T E   W O O R D   O V E R   S T R I J D V O R M E N

I S   B I J   L A N G E   N A   N O G   N I E T   G E Z E G D

Zo lang als er klassenstrijd wordt gevoerd zullen de arbeiders telkens wisselende en telkens nieuwe strijdvormen hanteren. Dat is de grote les die de klassenstrijd ons tot dusver heeft geleerd en wij zien geen enkele reden waarom daarin in de naaste toekomst ook maar enige wijziging zou komen. Het enig blijvende is de voortdurende verandering, die door zoveel verschillende factoren wordt bepaald, dat er niet of nauwelijks enig peil op valt te trekken. Wat voor soort van strijdvormen de arbeiders in wat voor soort van konflikt zullen toepassen valt naar onze overtuiging op geen stukken na te voorspellen. Het laatste woord over de proletarische strijdvormen is bij lange na nog niet gezegd. Niemand weet of bepaalde aktiemethoden uit het verleden, waarvan de arbeiders sinds jaar en dag geen gebruik meer maken, ooit nog eens door hen van stal gehaald zullen worden. Niemand kan voorspellen of en wanneer thans algemeen gebruikelijke strijdvormen uit de tijd zullen raken.

De direkte aanleiding tot deze korte uiteenzetting is het interview, dat Volkskrant-redakteur Theo Nijenhuis heeft gehad met een Rotterdamse havenarbeider en dat op 3 juli j.l. in dit ochtendblad werd gepubliceerd.

"Staken", zo noteerde de genoemde journalist uit de mond van de geïnterviewde, *"heeft helemaal geen zin meer. We moeten toe naar een ander type aktie.... Stakingen zijn echt uit de tijd...."*

Ons levensgroot bezwaar tegen een dergelijke uitspraak is, dat het allemaal véél te absoluut klinkt. Zelfs wanneer we in aanmerking nemen dat een oordeel als dit alléén maar van toepassing is op de Rotterdamse haven, waarvan we overtuigd zijn al blijkt het niet al te duidelijk door de wijze waarop het stuk in "De Volkskrant" is gesteld, dan nóg zetten wij er een vraagteken bij. Want ook al zou iemand er ons volkomen van overtuigen dat in de Rotterdamse haven stakingen voorlopig niet meer aan de orde zijn - een overtuiging die ons nog niet is bijgebracht - dan nóg zijn wij van mening, dat wat voor het heden geldt bepaald nog niet voor morgen of overmorgen behoeft te gelden.

De havenarbeider in kwestie is ons persoonlijk bekend. Hij heeft de opvatting die hij tegenover de Volkskrant-redakteur ten beste heeft gege-

ven ook verkondigt in een gesprek met een van onze geestverwanten. Daarbij voerde hij argumenten aan die in 't stuk in "De Volkskrant" niet ter sprake komen.

Wat, naar wij hebben begrepen, op onze vriend sterke indruk heeft gemaakt is het feit, dat er een organisatie bestaat waarbij scheepseigenaren en rederijen zich kunnen aansluiten teneinde zich tegen de financiële gevolgen van een staking te verzekeren 1). Nadere informatie heeft hem geleerd, dat de leden van de bewuste "klub" de verliezen die zij tengevolge van een staking lijden volledig vergoed krijgen, met uitzondering van de verliezen die gedurende de eerste drie stakingsdagen worden opgelopen.

Naar zijn oordeel betekent dit, dat scheepvaartmaatschappijen aan een langdurige staking nooit meer pijn hebben dan aan een staking van drie dagen, zodat, bij wijze van spreken, een ondernemer die het drie dagen uit kan zingen het zowat 'onbeperkt' kan uitzingen, in ieder geval net zo lang als hij door de klub wordt gesteund. Men zou dus, zo luidt zijn konklusie, nooit langer dan drie dagen moeten staken.

Wat onze havenarbeider naar onze mening over het hoofd ziet is, dat rederijen, scheepsmakelaren en scheepseigenaren *n i e t* de direkte werkgevers van de havenarbeiders zijn. De patroons van de havenarbeiders dat zijn bedrijven als de ECT, Quick Dispatch, Müller, Thomson, de Stichting Havenbelangen en vooral niet te vergeten de gemeente Rotterdam. Dat zijn niet de ondernemingen die bij de Shipowners' Mutual Strike Insurance Association zijn aangesloten. Als onze vriend tegen zijn interviewer verklaart dat *"de betrouwbaarheid van de haven (die strijdende arbeiders met onverwachte korte akties in gevaar kunnen brengen) de zwakke plek is van de werkgevers"*, dan heeft hij het oog op de zojuist genoemde ondernemingen, niet op de rederijen, waarvan hij zelf zegt, dat ze vracht naar andere havens sturen.

Doordat onze vriend havenbedrijven en rederijen naar onze mening onvoldoende uit elkaar houdt, komt hij ook tot de uitspraak dat de aanwezigheid van concurrerende havens op korte afstand staken in de Rotterdamse haven hachelijk maakt. Wij kunnen dat alleen maar zó opvatten, dat de reders uiterst gemakkelijk naar Antwerpen, Hamburg, Le Havre kunnen uitwijken en van een staking dus maar betrekkelijk weinig nadeel ondervinden. Maar geldt dat ook voor de overslagbedrijven, voor de stukgoed- of de containermaatschappijen? Wij zien het zo, dat juist die kans om gemakkelijk naar elders uit te wijken de *e i g e n l i j k e h a v e n b e d r i j - v e n* des te kwetsbaarder maakt. Dat dit, zoals onze vriend verklaart, *"staken al heel hachelijk maakt"* wil er bij ons niet goed in.

Volgens onze vriend voltrekt zich bij de Rotterdamse havenarbeiders een mentaliteitsverandering: *"In 1960 geloofden de mensen nog dat het goed met je ging als het goed ging met je eigen bedrijf. Daar gelooft niemand meer in..."* Als onze vriend hiermee bedoelt, dat arbeiders zich tegenwoordig hoe langer hoe minder betrokken voelen bij het bedrijf of de onderne-

---

1) Het gaat om "The Shipowners' Mutual Strike Insurance Association" die o.a. kantoren heeft in Londen en in Amsterdam en vertegenwoordigers telt over de hele wereld. Blijkens een advertentie in het dagblad "Scheepvaart" van 4 november 1980 is bij deze vereniging ruim 33 miljoen ton scheepsruimte verzekerd.

ming waar ze werken, dat ze de zogenaamde nationale economie hoe langer hoe minder als h ú n economie opvatten, enz. dan zijn we het roerend met hem eens. Het is een verschijnsel dat bepaald niet tot de Rotterdamse havens beperkt blijft en dat men ook in andere landen dan Nederland kan waarnemen. In het bijzonder in Groot-Brittannië doet het zich nog veel duidelijker voor dan bij ons.

Toen in januari 1972 de Britse mijnwerkers in staking gingen weigerden zij voor 't eerst in de geschiedenis om tijdens hun aktie voor het onderhoud van de schachten te zorgen en verklaarden ze dat wat hun betreft die schachten naar de verdommenis konden gaan. Toen men er arbeiders van de Britse elektriciteitscentrales luttel jaren later op wees dat een staking hunnerzijds ernstige gevolgen voor de Britse economie kon hebben, antwoordden ze, dat hun dat een zorg zou zijn. Zeer onlangs hebben de Britse treinmachinisten zich niet van een staking laten weerhouden door het feit dat daarmee de zwaar verlies lijdende Britse spoorwegen aan de rand van een faillissement kwamen. Dat zijn enkele feiten, die we met vele andere zouden kunnen vermeerderen 2).

Juist in het licht van wat in Engeland, maar ook in Frankrijk en België onder andere, al enkele jaren duidelijk zichtbaar is verbaast het ons niet dat soortgelijke feiten ook in de Rotterdamse haven kunnen worden gekonstateerd. Wat ons wél verbaast heeft is, dat we er onze vriend niet altijd op eendere wijze over hebben horen praten. In het interview met de Volkskrant-redakteur spreekt hij kennelijk over deze mentaliteitsverandering als over een f e i t . We hebben hem echter ook de opmerking horen maken, dat de arbeiders het bedrijf waar ze werken nog veel te veel als h ú n bedrijf beschouwen en dat dit gebrek aan mentaliteitsverandering de toepassing van nieuwe strijdvormen op een ernstige manier belemmert. In een dergelijke samenhang wordt de mentaliteitsverandering, met het oog op eventuele nieuwe strijdvormen, als een wenselijkheid beschouwd. Vandaar dat, allerm minst toevallig, in het bewuste gesprek door onze vriend ook voor een nieuwe "strategie" werd gepleit, waarvoor de nieuwe mentaliteit een voorwaarde zou zijn.

Nu zijn wij wel de laatsten - men leze er de aanhef van dit opstel nog maar eens op na - om de mogelijkheid van nieuwe vormen van aktie te betwisten. Integendeel, wij zijn van de komst van voortdurend nieuwe strijdvormen overtuigd. Maar het ontstaan van nieuwe strijdvormen betekent naar onze mening niet, dat de oude definitief hebben afgedaan. In de historie is het meer dan eens voorgekomen dat strijdvormen die in lang niet waren toegepast en die schijnbaar hadden afgedaan, plotseling weer wél opgeld deden. Ook heeft men wel kunnen zien hoe oude, traditionele strijdvormen aan nieuwe omstandigheden werden aangepast. Als onze vriend stakingen uit de tijd verklaart, dan zeggen wij, dat hij met geen mogelijkheid kan weten of dat werkelijk zo is. Dat hij, na de jongste ervaringen in de Rotterdamse haven, omtrent het stakingswapen somber is gestemd en er een zekere botheid aan ontdekt, is zeer begrijpelijk. Maar als hij de stakingsvorm zoals men die daar gekend heeft en die het laatst in de herfst van 1979 op grote schaal werd toegepast, wil vervangen door korte akties, bijvoorbeeld door

---

2) Het feit dat wij hier signaleren wordt natuurlijk in het geheel niet daardoor aangetast, dat de machinistenbond ASLEF de staking heeft verloren.

stakingen die niet langer dan drie dagen mogen duren, dan riekt ons dat te veel naar het type aktie, waarbij de een of andere generale staf de dienst uitmaakt; waarmee met "een druk op de knop" de staking wordt begonnen en waarbij "met een druk op de knop" zo'n aktie weer wordt opgeheven. Wij vragen onze vriend, die in het Volkskrant-interview terecht konkludeert dat de arbeiders het zélf moeten doen inplaats van de bond, of hij iets dergelijks écht ziet zitten?

Naar onze vaste overtuiging zullen arbeiders die het zélf doen, dat wil zeggen die de behartiging van hun belangen niet aan vakbondsbestuurders overlaten maar zélf ter hand nemen en die hun eigen boontjes doppen, de ene keer kort, de andere keer langer staken, de ene keer oude strijdvormen hanteren, een andermaal totaal nieuwe vormen toepassen, dat alles al naar gelang van de omstandigheden. En niemand weet precies wat de omstandigheden in de toekomst zullen zijn en wat voor volslagen verrassingen aan nieuwe, door niemand uitgedachte strijdvormen er uit de bus zullen komen. Enerzijds de nadruk leggen op het zélfstandig handelen van de arbeiders en anderzijds stakingen als achterhaald en uit de tijd verklaren, dat komt ons tegenstrijdig voor, omdat, wanneer arbeiders zelfstandig optreden, zij ook zélf wel zullen uitmaken of zij het stakingswapen willen hanteren of niet.

Het is niet de enige tegenstrijdigheid waarop wij onze vriend menen te hebben betrappt. Hij, de door de Volkskrant-redakteur geïnterviewde is namelijk dezelfde die in het vorige nummer van "Daad en Gedachte" een paar kritische opmerkingen gemaakt heeft over opvattingen die Yvonne Heygele in haar aan onze lezers bekende skriptie over de strijd in de Rotterdamse haven heeft verkondigd. In de aanhef van zijn ingezonden stuk steekt hij min of meer de draak met de schrijfster van die studie en maakt hij haar belachelijk omdat zij, zoals hij het ziet, naast de spectaculaire akties gelijk stakingen ook minder spectaculaire en soms vaak nauwelijks zichtbare akties noemt. Onze vriend veronderstelt dat met de laatste het "ziek vieren" wordt bedoeld en hij tekent er protest tegen aan, dat "ziek vieren" als een strijdvorm zou kunnen worden beschouwd.

Onze mening is het in de eerste plaats, dat de spot waarmee onze maker Yvonne Heygele kritiscert misplaatst is. Misplaatst hierom, omdat zij naar ons inzicht, sprekend over die minder spectaculaire en minder zichtbare vormen van verzet tegen het kapitaal bepaald niet alléén en bepaald ook niet in de eerste plaats op het z.g. absentéisme heeft gedoeld.

Aan het eind van zijn ingezonden brief schrijft onze vriend:

"Al die dagelijkse, vaak kleine knokpartijen zijn vaak van groter betekenis dan grote stakingen...."

Hij bedoelt weliswaar niet precies hetzelfde als zij, maar wat hij zegt komt zijns ondanks toch ongeveer op hetzelfde neer. Er is, dat weet iedere arbeider, in bedrijven aan verzet heel wat meer gaande dan voor de waarnemer van buiten wel zichtbaar is.

Maar bovendien, nadat onze vriend zich met een vloed van argumenten gekeerd heeft tegen de opvatting, dat "ziek vieren" een vorm van strijd zou zijn, schrijft hij zonder blikken of blozen:

"...Overigens wil ik niet zeggen, dat je ziek melden geen strijdvorm kan zijn...."

en hij noemt dan gevallen waarin dit wel degelijk zo is. Op ons komt dit

zo over, dat hij zijn kruit verschieft op gevallen van ziekmelding die door niemand als een verzetsvorm worden beschouwd om vervolgens als verzetsvorm dat type van zich ziek melden eruit te lichten waarop al diegenen, Yvonne Heygele inclusief, doelen als zij over absentisme als verzetsvorm spreken.

Vanzelfsprekend: absentisme is heel wat anders dan kollektief verzet. Het is individueel verzet, dat echter door zijn kwantiteit een kwalitatieve betekenis krijgt. Die betekenis, dat geven we onze vriend graag toe, is van geheel andere aard dan die van een kollektieve strijd in de loop waarvan de strijders tot een eenheid worden samengesmeed en als gevolg waarvan men regelmatig veranderingen in het bewustzijn op ziet treden.

Veel opmerkingen van onze vriend omtrent de zwakheden die er aan een individueel verzet kleven, houden wij voor volkomen juist. Maar hij lijdt volgens ons aan de neiging om het kind met het badwater te willen wegwerpen. Natuurlijk werkt verzet waarbij iedereen betrokken is stimulerend. Niet zelden worden de levens van hen die er bij betrokken zijn er ingrijpend door veranderd. Maar het is onjuist om te denken, en we verdenken onze vriend ervan dat hij dat doet, dat het kollektief verzet zou worden bevorderd door het individueel verzet de grond in te kraken. Of de arbeiders de ene dan wel de andere strijdvorm zullen toepassen dat hangt niet van de een of andere kritiek, van beter of slechter inzicht af, maar van de omstandigheden, die altijd de strijd en de vorm ervan bepalen.

=====

VERANTWOORDING VAN DE VOOR "DAAD EN GEDACHTE"

BINNENGEKOMEN GELDELIJKE BIJDRAGEN

(2e kwartaal 1982)

B.B. te E. f 35,--; B.v.B. te M. f 20,--; R.B. te A. f 100,--; H.D. te L. f 15,--; H.H. v. D. te U. f 50,--; P.D. te R. f 15,--; W. v. D. te S. f 8,79; R.K. te A. f 20,--; R.M. te O. f 50,--; W.M. te D. f 25,--; K.N. te B. f 25,--; M.O.D. te A. f 25,--; W.S. te L. f 30,--; G.A. de P. te B. f 50,--; E.U. te T. f 25,--; K. IJ. te B. f 25,--; A.H.Z. te H. f 60,--.
Totaal f 578,79.

Alle gevers hartelijk dank, maar we kunnen nog best wat meer geld gebruiken. Alles wordt immers even duur. Alleen aan portokosten betalen we per exemplaar zo'n 14 gulden per jaar. En ook de prijzen van papier, stencils en inkt, liegen er niet om. Als we plotseling een nieuwe machine zouden moeten aanschaffen zouden we wel omhoog zitten. Daarom blijft het geven van flinke bijdragen noodzakelijk. Met z'n allen hebben we het al die jaren gered en dat moeten we zo houden ook.

=====

EEN BELGISCH KAMERAAD REAGEERT
OP KRITISCHE OPMERKINGEN

In het in april j.l. verschenen nummer van "Daad en Gedachte" publiceerden wij een beschouwing van een Belgische geestverwant onder de titel "Is een herhaling van de staking van 1960/61 in België nog te vermijden?". Wij voorzagen zijn uiteenzettingen van enkele kritische noten, onder andere over de rol van de vakbeweging "Solidariteit" in Polen en over de functie van de sociaaldemokratie in de kapitalistische maatschappij. Naar aanleiding van onze opmerkingen ontvingen wij onderstaande reactie van hem.

- o -

Wat "Solidarnosc" betreft: mijn uitlating dat deze vakbeweging zich zou hebben ontwikkeld van een instrument ter verdediging van de arbeidersstrijd tot een instrument ter verdediging van de burgerlijke maatschappij was inderdaad niet juist. Sommige Poolse arbeiders beschouwden de oprichting van deze vakbond wel als iets, dat bedoeld was om hun strijd te versterken en hen naar een overwinning te voeren, maar de praktijk toonde aan dat juist het tegenovergestelde het geval was. Van de oprichting af keerde deze organisatie zich tegen de arbeiders, ofschoon deze uiteindelijk toch haar achterban vormden. Mijn onjuiste weergave van de werkelijkheid valt daaruit te verklaren, dat ik van de ontwikkelingen in Polen slechts erg oppervlakkig op de hoogte ben, 't Zou beter geweest zijn indien ik als voorbeeld van het degenereren van de bedrijfsorganisaties van de arbeiders zelf verwezen had naar de eerste arbeiderskomitees die in de bedrijven werden gevormd. Om mijn bedoelingen duidelijk te maken zou ik iets hebben moeten opmerken in deze geest, dat arbeiderskomitees in o.a. Gdansk tot burgerlijke instellingen werden en dit op typische wijze tot uiting kwam in de oprichting van "Solidarnosc" en in de opmerkelijke transformatie die Lech Walesa onderging.

Wat betreft de sociaaldemokratie: dat zij zou zijn aangewezen om onaangename maatregelen door te voeren zodra de kapitalistische economie in moeilijkheden verkeert, lijkt mij niet altijd zeker. Wél heb ik er met het voorbeeld van Noske (in Duitsland direkt na de revolutie van 1918) op gewezen, dat inderdaad de sociaaldemokratie de brutaalste onderdrukkingsmethoden tegen arbeidersverzet helemaal niet schuwt. Natuurlijk, zij is een onlosmakelijk deel van de bourgeoisie. Dit wil echter niet zeggen dat er binnen die bourgeoisie geen verschillen zouden zijn. De recente geschiedenis toont aan, dat de sociaaldemokratie in de oppositie even goede diensten aan het kapitalisme kan bewijzen, misschien nog wel betere. Indien zij zich namelijk al te zeer de vingers brandt doordat zij anti-sociale maatregelen doorvoert of helpt doorvoeren kan zij haar belangrijke rol van "arbeidersvertegenwoordigster" niet meer vervullen.

Het is zo, dat de arbeidersklasse in het organisatorische keurslijf van de bourgeoisie moet worden gehouden. Als de sociaaldemokratie te vaak en te duidelijk a-sociaal zou optreden (d.w.z. een beleid voeren dat tegen de belangen van de arbeiders indruist) dan zal dat ertoe leiden dat de arbeiders zich bij hun verzet meer nog dan voorheen en thans zelfstandig zullen organiseren: los van de politieke, economische en sociale organisaties van het kapitalisme. Een dergelijke situatie is voor het kapitalisme zeker

niet ideaal. Dat verklaart de houding van de sociaaldemocratie. Men lette in dit verband op de wijze waarop de Belgische sociaaldemocratie, *vanuit de oppositie*, heeft meegeholpen om de afbraakpolitiek van de huidige regering Martens te doen slagen.

Toen de BSP tot de konklusie kwam dat verdere stakingen tegen de vijfde regering-Martens nog wel eens véél meer uit de hand zouden kunnen lopen dan het geval was met de bloedige rellen op het Brusselse Rogierplein - alwaar duizenden staalarbeiders (goed bewapend) de rijkswacht een fikse afstraffing bezorgden - stopte zij bijna onmiddellijk met de akties. Er was voldoende stoom afgeblazen en toen de regering bovendien nog enkele aanzienlijke stappen terug deed was ieder gevaar geweken en kon voorlopig een herhaling van 1960/61 worden vermeden. Maar dat wil zeker niet zeggen dat sociaaldemocraten zoals Willy Claes niet samen met lieden als Martens of se reaktionaire Willy de Clerq de arbeiders zouden willen afslachten.

Wat betreft het verschil tussen de partij en de vakbeweging: in België is het in de praktijk aldus, dat beide grotendeels met elkaar samenvloeien. Zo kunnen b.v. mensen carrière maken binnen het vakverbond ABVV of binnen de centrale ACOD om dan te worden verkozen op een lijst van de partij. Beide organisaties (vakbeweging en partij) zijn samen verbonden in wat men de "*gemeenschappelijke aktie*" noemt.

Uiteraard zijn er toch verschillen tussen beide organisaties. Zo is de partij een instrument om de politieke macht te veroveren en om b.v. de financiële en economische politiek te bepalen. Voor de leden van de partij gaat het om de pluche zetels in de regeringsgebouwen in de Wetstraat, om de kontakten met mensen uit de industriële en financiële wereld, om de vergaderingen in de gemeentehuizen en van de provincieraden, alsmede om de bijeenkomsten van allerlei kommittees, waarin zij zo goed als in de staatsbedrijven zitting hebben en kuipen. En het is niet voor niets dat er na enkele jaren van een dergelijk "*beheerssocialisme*" bij alle sociaaldemocraten sprake is van een ware verenzelviging met het kapitalisme.

Voor de vakbeweging ligt dat echter anders. Ofschoon zij - via 't georganiseerd overleg - op tal van niveau's medeverantwoordelijkheid draagt en meebeslist, hebben we hier slechts met één van haar facetten te maken. De vakbeweging immers treedt ook op als de officiële vertegenwoordiging van de arbeiders bij het georganiseerd overleg. Verliest zij (de schijn van) deze vertegenwoordiging, dan komt ook haar positie in het georganiseerd overleg in gevaar.

Via haar *delegees* heeft de vakbeweging dagelijks kontakt met de arbeiders en zij kan gewoonlijk zeer goed aanvoelen wat er onder die arbeiders leeft. Dikwijls zetten de arbeiders de gedelegeerden (de vertrouwensmannen) onder druk en laatstgenoemden spelen die druk dan weer door naar de vrijgestelden van de bonden en zo naar de top van de vakbeweging. Derhalve weten de sociaaldemokratische vakbondsleiders veel beter dan de sociaaldemokratische politici hoe of het aan de basis van de maatschappij, dat wil zeggen bij de arbeidersklasse is gesteld. Om die reden is het niet te verwonderen dat zij, wanneer er onrust onder de arbeiders ontstaat, de noodzaak stakingen te organiseren, de noodzaak van stoom afblazen, veel beter aanvoelen dan de partij. Dat verklaart hoe het gebeuren kan, dat er tussen de vakbeweging en de partij bij tijd en wijle sterke spanningen en zelfs openlijke ruzies ontstaan.

Wat de overige kritische opmerkingen betreft: ik neem aan, dat ik met het bovenstaande mijn standpunt reeds voldoende heb verduidelijkt.

I N M E M O R I A M K O E R T N I E U W E N H U I S

Met Koert Nieuwenhuis, die - 60 jaar oud - op 2 juli j.l. in het Academisch Ziekenhuis te Groningen overleed heeft de groep "Daad en Gedachte" niet slechts een trouw lezer van haar blad, maar ook een toegewijd vriend verloren. In het leven van sommigen van ons laat zijn dood een pijnlijke leegte achter. Dat als gevolg van een ongeneeslijke ziekte zijn sterven onvermijdelijk was wisten we; niettemin kwam het einde van zijn leven toch nog spoediger dan verwacht.

Verreweg het grootste deel van dat leven heeft hij doorgebracht in Oost-Groningen, waar hij in een arbeidersmilieu werd geboren en al heel vroeg leerde wat of het zeggen wil om arbeider te zijn. Zolang hij er lichamelijk toe in staat was heeft hij als arbeider de strijd om het bestaan gevoerd, hetzij met de schop in de hand, hetzij met rtoffel, schietlood en waterpas. Waar hij ook stond, in het veen of op de steiger, het ontbrak hem er nooit aan kameraden doordat hij overal en altijd kameraadschap gaf.

Zolang hij leefde heeft Koert Nieuwenhuis zich verbonden gevoeld met zijn onderdrukte en uitgebuite klassegenoten. Hij had een sterk ontwikkeld gevoel voor de (maatschappelijke) werkelijkheid en een open oog voor de wijd en zijdonder arbeiders verbrede zwakheden en illusies. Maar er is nooit één moment geweest waarop hij voor die zwakheden en illusies geen volledig begrip toonde. Zo hard als zijn oordeel was over ondernemers en over bazen, zo mild oordeelde hij over zijn gelijken.

Maar hard of zacht, zijn oordeel was altijd genuanceerd. Koert Nieuwenhuis had een filosofische kijk op de wereld, zag de betrekkelijkheid van dingen en van standpunten. Daaruit sproot regelrecht een streven naar argumenteren en overtuigen voort. Herhaaldelijk heeft hij ons verzocht om in ons blad bepaalde onderwerpen aan te snijden en dat dan zo gedokumenteerd mogelijk, niet alleen opdat *hij* stof tot nadenken zou hebben, maar ook opdat hij *anderen* stof tot nadenken zou kunnen geven, meer dan hij tot dan toe in gesprekken - op het werk bijvoorbeeld - reeds had kunnen doen. Even vaak echter, ja vaker nog misschien, was hij het, die *ons* stof tot nadenken verschafte, geput uit rijke ervaring en na - zo bleek altijd - grondige overweging.

Want Koert Nieuwenhuis keerde met zijn gedachten telkens weer terug naar de strijd van de arbeiders. Hij liet zich, wat die strijd betreft, noch door de vakbeweging, noch door welke partij ook, knollen voor citroenen verkopen. Zeker sinds de tweede wereldoorlog - diep in z'n hart mogelijk al daarvoor - was hij er van overtuigd, dat de arbeiders alleen maar zélf hun belangen konden behartigen, dat zij hun eigen boontjes moesten doppen. Dienovereenkomstig steunde hij dan ook een groep als de onze, die de zelfstandige arbeidersstrijd van doorslaggevende betekenis acht. Die steun was van materiële aard, wanneer hem dat maar even mogelijk was; hij was daarnaast telkens en telkens weer van morele aard. Het is vooral de laatstgenoemde steun die wij node zullen missen tengevolge van zijn te vroege dood.

=====

I N P O L E N I S E R N U V E E L

M I N D E R S P I N R A G

Een half jaar geleden schreven wij 1): "Samenwerking van Walesa en Jaruzelski past bij de praktijk van 'Solidariteit' maar vloekt met de mythe die langzamerhand als dik spinrag rond 'Solidariteit' geweven is. Tot die mythe behoort de verzekering van de ondergedoken Zbiniew Bujak, leider van de afdeling Warschau van deze vakbeweging, als zou van 'Solidariteit' geen kollaboratie met de autoriteiten van staat en partij kunnen worden verwacht." Half juli j.l. riepen vier (ondergedoken) leiders van de (ondergrondse, want verboden) Poolse vakbeweging 'Solidariteit' - onder wie Zbiniew Bujak - in een pamflet hun voormalige leden op om tot 31 juli niet te staken en geen demonstraties te houden. Dát, om te tonen dat men bereid was tot een overeenkomst (dat wil zeggen tot kollaboratie) met 't bestaande bewind.

In februari voegden wij aan onze zojuist geciteerde woorden toe, dat de kollaboratie, waarvan Bujak verklaarde dat ze "nooit" te verwachten viel, al zo'n vijftien maanden lang de dagelijkse praktijk van 'Solidariteit' was geweest. Maar aanleiding van het in juli verschenen pamflet zouden wij willen opmerken, dat weliswaar Bujak een andere taal spreekt dan een aantal maanden terug, maar dat juist die ándere (zijn huidige) taal de oude taal van de vakbeweging 'Solidariteit' is 2).

Men weet het, een reactie van de kant van Jaruzelski op de getoonde bereidheid tot samenwerking is niet uitgebleven: er zijn tal van gevangenen vrijgelaten, onder wie heel wat gevangen leden en kaderleden van 'Solidariteit'; de bij invoering van de noodtoestand afgekondigde maatregelen zijn op diverse punten verzacht en zelfs heeft Jaruzelski de opheffing van de noodtoestand vóór het einde van dit jaar in uitzicht gesteld op voorwaarde dat er in het land 'orde en rust' zou blijven heersen.

Met dit alles is niet alleen het door de opstellers van het manifest gehoopte en verwachte 'verzoeningsgebaar' van het militaire bewind een feit geworden. Dit bewind heeft bovendien duidelijk gemaakt tot méér bereid te zijn indien 'Solidariteit' van haar kant ook méér wil doen dan zich alleen maar tot 31 juli voor arbeidsrust en handhaving van de openbare orde in te zetten.

Het is wáár: tot de vrijgelatenen en nog vrij te laten gevangenen, zo heeft Jaruzelski in het Poolse parlement verklaard, zal Lech Walesa *niet* behoren. Dat wil echter bepaald niet zeggen, dat het gebaar van het militaire bewind slechts een *schijngebaar* zou zijn. Dat Walesa gevangen blijft betekent niet, dat het het bewind geen ernst zou zijn. Het bewijst alleen maar dat Walesa niet tot samenwerking daarmee bereid is. De verklaring hiervoor is dat hij omtrent zijn eigen historische rol in de Poolse samenleving illusies blijft koesteren en wel illusies die volkomen in strijd zijn met zijn eigen daden en met de praktijk van de vakbeweging 'Solidari-

1) "Daad en Gedachte", februari 1982, blz. 8.

2) Vgl. de brochure van H. Simon, "Regering, partij én 'Solidariteit' tegen de Poolse arbeiders".

teit' toen deze nog legaal was.

Toen wij in februari j.l. de ontwikkeling in Polen analyseerden hebben wij Jaruzelski niet als een 'havik' gekarakteriseerd maar nadrukkelijk gesteld, dat hij wel degelijk voorstander was van de onvermijdelijke economische hervormingen en - ondanks zijn afkondiging van de militaire uitzonderingstoestand - voorstander daarvan is gebleven. In één adem min of meer wezen wij er ook op, dat weliswaar na de 13e december de invloed van de 'haviken' in Warschau groot was, doch dat sindsdien de 'duiven' langzamerhand weer aan invloed hadden gewonnen. Wij verklaarden dit alles in overeenstemming met de taken van het militaire bewind. Die taken vloeiden voort uit het falen van de vakbeweging 'Solidariteit', die er niet in slaagde de Poolse arbeiders onder de duim te houden. Deze ontwikkeling tekent zich hoe langer hoe duidelijker af tegelijk met de jongste koers van de nu illegale vakbeweging 'Solidariteit'.

In de Poolse partijtop zijn zeer onlangs grote wijzigingen aangebracht. De ongetwijfeld belangrijkste daarvan is deze, dat een 'havik' als Stefan Olszowski - die een eigen beleid van Jaruzelski (volgens diens naaste omgeving) voortdurend belemmerde - uit het sekretariaat van het Centrale Komitee is gezet. Deze Olszowski vertegenwoordigde binnen het partijbestuur de zogenaamde 'apparatsjiks' (dat wil zeggen de oude partijbureaucratie) en hij vormde een struikelblok voor de pogingen van Jaruzelski c.s. om de basis van het militaire bewind, dat wil zeggen de aanhang daarvan onder de bevolking, te verbreden.

Zeker, ook 'liberaal' of 'progressief' gezinde topfiguren als Jan Labeki en professor Kubiak moesten tegelijk met Olszowski het veld ruimen. Versterkt werd de (midden) positie van Jaruzelski, die alleen dan de onontbeerlijke politieke manoeuvreerruimte heeft zolang hij als man van 't midden opereert of schijnt te opereren. De opgevallen plaatsen heeft de generaal 3) opgevuld met eigen vertrouwelingen en vooraanstaande Poolse ekonomen. En als een journalistiek waarnemer als Hendrik de Jong uit deze gang van zaken konkludeert dat er aan de Poolse top nog altijd een machtsstrijd aan de gang is, dat er sprake is van diepe onenigheid in de partijleiding, dan voegen wij er aan toe dat kennelijk het konflikt tussen de (oude) partijbureaucraten en de (nieuwe) technokraten nog steeds niet is beslist, maar dat de maatschappelijke ontwikkeling wel steeds duidelijker in de richting gaat van een oplossing waarbij de partijbureaucratie (verteenwoordigd onder anderen door Olszowski) de verliezende partij is.

Onze zienswijze wordt bevestigd door die passages in een door Jaruzelski uitgesproken rede, waarin hij de Poolse jeugd opriep zich te verzetten tegen wanbeheer, fraude, onverschilligheid en bureaukratische verschijselen en van de economische hervormingen het kernpunt van haar actie te maken. Hij richtte zich daarbij in 't bijzonder tot de jonge arbeiders, technici, ingenieurs en ekonomen.

Volgens politieke waarnemers in Warschau zou de generaal met deze verklaring de grenzen hebben willen aangeven waarbinnen een van de autoriteiten onafhankelijke vakbeweging zou kunnen werken en meewerken aan hervorming van de economie en bestrijding van wanbeheer en oneerlijkheid. Dat het partijblad *Trybune Ludu* op 15 juli een andere toon aansloeg bewijst wederom niets omtrent het wezen van Jaruzelski's bedoelingen

---

3) Zegt Hendrik de Jong in *De Volkskrant* van 20 juli 1982.

doch toont slechts aan, dat de 'haviken' zich in de redaktie van dat orgaan hebben verschanst.

Samenvattend kan er worden gesteld, dat niet Zbigniew Bujak z'n stempel op het beleid van de vakbeweging 'Solidariteit' heeft kunnen drukken - wij schreven een half jaar geleden reeds dat 'Solidariteit' in de vorm waarin deze beweging in de mythe leeft niet zou kunnen herleven - maar dat omgekeerd het *w e z e n* van de vakbeweging 'Solidariteit' uiteindelijk beslissend is geweest voor het beleid van Bujak en de zijnen.

Wat tevens kan worden vastgesteld is, dat de samenwerking tussen 'Solidariteit' en het militaire bewind in Polen, die Jaruzelski ook na de 13e december terecht voortdurend nog voor mogelijk hield, zich nu duidelijker aan ieder die ogen en oren open houdt als mogelijkheid aandient. In Polen wordt het dikke spinrag rond 'Solidariteit' dunner; in Polen verbleken de mythen en komt het uur van de (technokratische, staatskapitalistische) waarheid dichterbij.

=====

B I N N E N   E E N   H A L F   J A A R :   D R I E   V E R L O R E N

S T A K I N G E N   B I J   D E   B R I T S E   S P O O R W E G E N

In de geschiedenis van de Britse spoorwegen zal 1982 ongetwijfeld te boek blijven staan als het jaar van de conflicten. Vroeg in januari al zag de directie van *British Rail* 1) zich gekonfronteerd met een stakingsactie van de in de *ASLEF* georganiseerde machinisten. Nu eens hier, dan weer daar, telkens op een ander deel van 't spoorwegnet, werd het werk voor niet langer dan één dag stilgelegd, maar wel met het gevolg dat het treinverkeer gedurende vele weken volledig gedesorganiseerd werd. Toen er tenslotte weer normaal werd gereden, betekende dat allerminst dat de moeilijkheden waren opgelost. Men kon hooguit beweren, dat BR-direkteur Sir Peter Parker en *ASLEF*-sekretaris Ray Buckton een soort van "staakt het vuren" waren overeengekomen in afwachting van wat nieuwe onderhandelingen zouden opleveren. In feite duurde het gevecht onverminderd voort en het eindigde pas in de derde week van juli met een complete overwinning van de spoorwegmaatschappij. Maar eer het zover was riep einde juni de grootste spoorwegvakbond, de *NUR*, een staking uit, die na één dag al weer werd opgeheven en

---

1) *British Rail*, de Britse spoorwegmaatschappij, zal verder in dit opstel, evenals in Engeland zelf, worden aangeduid met de afkorting BR. Van de overige te gebruiken afkortingen is de betekenis als volgt: *ASLEF* = Associated Society of Locomotive Engineers and Fireman, de vakbond van de machinisten; *NUR* = National Union of Railwaymen, de vakbond waarbij het overgrote deel van het Britse spoorwegpersoneel is aangesloten; *TSSA* = Transport Salaried Staffs' Association, een vakbond, waarbij een deel van het hogere personeel is georganiseerd.

meteen daarna riep de ASLEF een nationale staking uit, die weliswaar niet geheel volledig was, maar waardoor niettemin gedurende twee weken in Groot-Brittannië nauwelijks nog treinen reden. Gedurende al die tijd, dat wil zeggen van maandag 4 januari tot maandag 19 juli, was het reizend publiek er geen ogenblik zeker van dat het treinverkeer inderdaad overeenkomstig de dienstregeling zou plaats vinden.

In de zomer van 1981 was het al niet moeilijk om te voorspellen, dat het bij BR tot een krachtmeting zou komen. De directie maakte toen namelijk bekend, dat zij, om de steeds groter wordende verliezen te beperken, over wenste te gaan tot een z.g. variabel dienstrooster. De invoering daarvan zou er op neerkomen, dat het personeel niet langer een vaste werktijd van acht uur per dag zou hebben, maar al naar gelang de behoeften van het bedrijf werkdagen van nu eens zeven en dan weer van negen uur zou kennen. Bij een dergelijk systeem zou er aanzienlijk minder leegloop zijn en zou BR veel efficiënter kunnen werken. 't Werd meteen duidelijk dat deze plannen bij het personeel op ernstig verzet zouden stuiten.

De reden van dat verzet is wellicht het duidelijkst weergegeven door Ray Buckton van de machinistenbond. In een artikel in het dagblad *The Times* van 8 juli j.l. zette hij aan 't publiek uiteen, dat een 8-urige werkdag bij de spoorwegen al op geen stukken na hetzelfde betekent als een 8-urige werkdag in bijvoorbeeld een bedrijf dat géén ploegenstelsel kent. Machinisten en kondukteurs kennen ochtend-, middag- en avonddiensten en velen van hen hebben ook met nachtdiensten te maken. Hun leven lang, aldus Buckton, hebben zij te maken gehad met een gestoord familieleven. Ze zagen hun vrouw soms alleen maar gedurende een klein aantal uren in de vroege middag; ze konden niet samen uitgaan wanneer ze dat zouden willen en ze waren afhankelijk van voortdurend wisselende werktijden: de ene week zus, de andere week zo. *"Dat deze werktijden"*, aldus Buckton, *"nog variabelere zouden moeten worden, vervult de mensen met bitterheid. Naar hun mening zijn die werktijden al variabel zát."*

Nog voor dat in januari de machinisten naar het stakingswapen grepen ging de door Sidney (Sid) Weighell geleide NUR door de knieën. Hij en zijn medebestuurders gingen in beginsel met het flexibeler dienstrooster akkoord. De ASLEF moest alleen het spit afbijten. Niettemin zag het er aanvankelijk naar uit, dat de zich militant opstellende machinistenbond over de beste papieren beschikte.

Het kwam tot een uitbarsting toen Sir Peter Parker de invoering van het nieuwe dienstrooster tot één van de voorwaarden maakte waarop een extra loonsverhoging van 3% voor de machinisten zou kunnen worden toegekend. Ik ben, zo verklaarde Sir Peter, niet van plan om meer loon te gaan betalen als ik er niet iets voor terugkrijg. Het antwoord van de machinisten veroorzaakte een onvoorstelbare chaos in het treinverkeer. Daarop trachtte een verzoeningskommissie onder voorzitterschap van Lord McCarthy de partijen tot elkaar te brengen. Na onderzoek van de twistpunten gaf deze kommissie te kennen dat er weliswaar een verband was tussen lonen en arbeidsduur maar niet zo nauw of er kon wel degelijk afzonderlijk over lonen en arbeidstijd gepraat worden. Daarop zei Buckton terstond, dat hij natuurlijk best bereid was om over de werktijden te praten, al gaf hij in één adem te kennen, dat aan de werkdag van 8 uur niet zou kunnen worden getornd. In afwachting van dat gesprek maakte ASLEF een einde aan de stakingsakties en toonde Sir Peter zich toegevend wat betreft de 3%.

Het dagblad *The Guardian* konstateerde dat het natuurlijk geen enkele

zin had om over de 8-urige werkdag te gaan praten als men bij voorbaat al meedeelde dat die in ieder geval onverkort moest worden gehandhaafd en vroeg zich af wáárom Sir Peter eigenlijk had gekapituleerd. *The Sunday Telegraph* liet zich in nog veel krasser bewoordingen uit. Zij sprak, vanwege het feit dat Buckton toch de verlangde 3% in de wacht had weten te slepen, van "één van de grootste overwinningen voor de vakbondsmacht sinds Edward Heath moest capituleren voor de mijnwerkers". "Is dit", zo vroeg die krant zich af, "Peter Parker's Waterloo?"

Sir Peter zelf zag de situatie allesbehalve somber in. Hij bleek er stellig van overtuigd, dat hij het gevecht zou winnen. Aan de andere kant leek Buckton al even stellig van zijn overwinning overtuigd. Reeds was de eerste ronde geëindigd met een zege van de machinistenbond en bovendien hadden de vakbonden van de mijnwerkers en de staalarbeiders zich bereid verklaard een staking van de ASLEF zo nodig met solidariteitsstakingen te zullen steunen. De 8-urige werkdag, zo was daarbij de redenering, is een kostbaar goed, dat de Britse arbeidersklasse zich ten koste van veel offers in 1919 veroverd heeft. Dat kostbare goed mag niet verloren gaan en aantasting daarvan bij de machinisten en ander spoorwegpersoneel zou een gevaarlijk precedent scheppen.

Men sprak van een *Triple Alliance*, een drievoudig verbond, naar analogie van die andere Triple Alliance, die in 1913 tussen de mijnwerkers, het spoorwegpersoneel en de transportarbeiders werd gesloten en die als een legendarische macht in de herinnering was blijven voortleven ook al was zij in werkelijkheid niet meer geweest dan een facade, waar achter de machteloosheid van de vakbeweging schuil ging. Toen in de jaren '20 de Triple Alliance op de proef gesteld werd bleek zij een papieren tijger. 't Drievoudig verbond van 1982 was een nog droeviger lot beschoren: het kwam aan een krachtproef niet eens toe.

Toen de *Sunday Telegraph* in februari de overwinning van de ASLEF vergeleek met de overwinning die de Britse mijnwerkers in 1972 op premier Ted Heath behaalden, vergeleek 't blad dingen die niet met elkaar te vergelijken zijn. De zege van de mijnwerkers was destijds te danken aan het feit, dat hun aktie formeel weliswaar door de vakbond werd geleid doch in feite van onderop door henzelf werd georganiseerd. Toen de mijnwerkersbond tot een kompromis bereid was vochten de kompels door, gesteund door praktisch de geheel Britse arbeidersklasse. Met haar had Heath te maken ook al was er toen geen sprake van zoiets als een, met veel vakbondsfraseologie omgeven, Triple Alliance. Als de ASLEF en de NUR, of liever: als het Britse spoorwegpersoneel Sir Peter Parker tot een volledige kapitulatie, dat wil zeggen tot intrekking van zijn dienstroosterplannen, zou hebben gedwongen, dan zouden de gebeurtenissen van 1982 met die van 1972 vergeleken hebben kunnen worden. Maar wat er geschiedde was iets volkomen anders.

Toen Ray Buckton in februari de gevraagde 3% binnensleepte, leek het slechts of hij een overwinning behaalde die beslissend was. In werkelijkheid liet Sir Peter Parker het slagveld aan zijn tegenstanders omdat hij er later voor een beslissend gevecht wilde terugkeren. Dat beslissende gevecht speelde zich niet af in juni toen de NUR een staking proklameerde. Het ging daarbij om een ándere kwestie dan die van de werktijden. We zieden hierboven al, dat de NUR in beginsel met de variabelere diensten akkoord was gegaan. De bond had niet, zoals de ASLEF, én hoger loon én handhaving van de 8-urendag verlangd, maar had najaar '81, de laatste prijsgegeven om het eerste te verwerven. Produktiever werken voor meer loon? Mij

best, had Sid Weighell gezegd. En Sir Peter vond het natuurlijk ook best. Want als er véél produktiever gewerkt wordt in ruil voor een betrekkelijk geringe loonsverhoging, dan is er in werkelijkheid natuurlijk van een loonsverlaging sprake. Natuurlijk is een dergelijke loonsverlaging aan de achterban van de vakbond alleen maar te verkopen wanneer de schijn van het tegendeel kan worden gewekt. Daarom vroeg de NUR in juni een loonsverhoging van 5% (inplaats van de 3% die de machinisten hadden gekregen). Toen Sir Peter Parker daar niet in wilde treden riep Weighell zijn leden op tot een verzet, dat echter al na één dag weer werd opgeheven zonder dat er ook maar iets was bereikt. Dat kwam omdat vrijwel op hetzelfde moment dat de NUR ten strijde trok ook de ASLEF zich weer ten oorlog ruste en BR om die reden dermate zwaar geschut begon op te stellen, dat Weighell 't beter oordeelde om zich haastig terug te trekken.

In de loop van maart, april en mei, alsmede in de eerste helft van juni was er, overeenkomstig de door Buckton getoonde bereidheid, tussen BR en ASLEF voortdurend touwgetrokken over 't dienstrooster. De onderhandelingen werden, samen met de NUR en de TSSA gevoerd en bij de onderhandelingen was ook de kommissie McCarthy betrokken. Ofschoon die in februari - toen er een eind moest worden gemaakt aan de chaos die door de machinisten-stakingen werd veroorzaakt - lonen en werktijden enigszins had losgekoppeld, toonde zij zich vervolgens voorstander van het flexibele systeem. De regering-Thatcher, die zei dat ze zich buiten 't konflikt wilde houden, gaf tegelijkertijd te kennen, dat zij alleen dán het voor technische vernieuwing benodigde geld ter beschikking wilde stellen indien BR efficiënter zouden functioneren. Die houding én het advies van de kommissie McCarthy sterkten Sir Peter niet alleen, zij lieten hem ook geen andere keus dan een keiharde opstelling. Toen ook Buckton, geruggesteund door z'n achterban, van geen wijken wilde weten, was het wel duidelijk wat of er te wachten stond. Daarop kondigde Sir Peter aan dat hij, als het moest er niet voor zou terugschrieken om al het stakende en desnoods ook het niet-stakende spoorwegpersoneel te ontslaan en alle activiteiten van BR stop te zetten.

Het dreigement van Sir Peter veroorzaakte paniek, niet alleen bij Sid Weighell en de NUR, maar ook bij de top van de Britse vakbeweging. Wat had Sir Peter en wat had mevrouw Thatcher kunnen doen als Groot-Brittannië inderdaad een land zonder treinen was geworden? Niets. Een dergelijke situatie zou niet slechts op een krachtmeting met het spoorwegpersoneel, maar op een krachtmeting met grote delen van de Britse arbeidersklasse zijn uitgedraaid. Een dergelijke krachtmeting zou voor mevrouw Thatcher en voor Sir Peter slechts zó hebben kunnen eindigen als zijn tien jaar geleden eindigde voor minister-president Heath. En ze zou evenals toen zeker hebben betekend dat de arbeiders in de strijd veel verder zouden zijn gegaan dan de leiding van de vakbeweging. Weighell, die in '72 zijn achterban ook al niet helemaal in bedwang had kunnen houden, wist ervan mee te praten. Vandaar dat hij niet alleen de zojuist, begonnen NUR-staking afgelastte, maar bovendien de machinisten zoveel mogelijk in de wielen trachtte te rijden toen de ASLEF op 1 juli in de strijd trok. Het besluit daartoe betekende dat op het hoofdgevechtsterrein de beslissende slag ontbrandde, maar ditmaal onder de omstandigheden die Sir Peter had gekozen en niet Ray Buckton.

"Dit is", verklaarde laatstgenoemde, "een gevecht, dat BR niet winnen kan." In werkelijkheid was het een gevecht, dat BR niet kon verliezen tenzij Groot-Brittannië een herhaling zou beleven van de gebeurtenissen van 1972. Hoewel de vakbeweging TUC een paar jaar lang aan ieder die het gelo-

ven wilde had verkondigd, dat als madame Thatcher op een botsing met de Trade Unions uit was, haar hetzelfde lot als Heath beschoren zou zijn, liet de TUC verstek gaan op hetzelfde moment dat de mogelijkheid van een dergelijke botsing aan de verre einder opdoemde. Zoals eens de TUC de zeeliedenbond onder zware druk zette toen deze een zeeliedenstaking dreigde af te kondigen, zo zette - uit vrees voor de achterban - de TUC ditmaal de ASLEF onder druk, nadat die in de ring getreden was. Ruim twee weken hield de NUR de worsteling vol. Toen stelde Sir Peter, de treinloze toestand beu, aan de machinisten een ultimatum: werkhervatting of ontslag. Gezien het feit dat de ASLEF niet alleen BR, maar ook de TUC tegenover zich vond was Buckton aan 't eind van zijn latijn. Met de topleiding van de vakbeweging tegen behoefde hij ook geen beroep op de mijnwerkersbond of de staalarbeidersbond te doen. De Triple Alliance van de vakbonden bleek geen enkele zin te hebben.

Wat de machinisten - niet Buckton of de NUR - zou hebben kunnen helpen, was de solidariteit van diverse groepen arbeiders op sleutelposities van de Britse economie. Maar in de eerste plaats kon men van een vakbond als de NUR niet verwachten dat hij aan de a c h t e r b a n van andere bonden zou apelleren en in de tweede plaats bestond er al bitter weinig kans op steunacties van onderop op een tijdstip dat het aantal werklozen tot boven de drie miljoen was gestegen. Er restte Buckton derhalve slechts een volledige kapitulatie. De ASLEF aanvaardde de flexibele werktijden, waarmee voor BR de weg naar grotere produktiviteit geopend werd. Daarmee kwam ook het in februari behaalde voorlopige succes op losse schroeven te staan. Wat ook het oordeel van de *Sunday Telegraph* mocht wezen, in 1982 behaalden de machinisten niet een soortgelijke overwinning als de mijnwerkers in 1972. In feite leed het spoorwegpersoneel, mede door toedoen van de vakbonds-bureaucratie, drie verpletterende nederlagen.

=====